

DABAS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSTERVEZÉSI
KONCEPCIÓ

2024.

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	3
2. A SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOKAT BEFOLYÁSOLÓ FONTOSABB DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐK, A SZOLGÁLTATÁSOK IRÁNTI IGÉNYEK	5
2.1. NÖVEKVŐ NÉPESSÉG	5
2.2. BEVÁNDORLÁS	8
2.3. ELŐREGEDÉS	10
2.4. GYERMEKEK SZÁMA NÖVEKSZIK	11
2.5. MUNKANÉLKÜLISÉG	12
2.6. SZEGREGÁCIÓVAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEK A TELEPÜLÉSEN	13
3. HELYZETELEMZÉS A DABASI SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERRŐL	14
3.1. SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK	14
3.1.1. Állami ellátások	14
3.1.2. Önkormányzati ellátások	17
3.2. SZEMÉLYES GONDOSKODÁST NYÚJTÓ SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK	22
3.2.1. Alapszolgáltatások	22
3.2.1.1. Dabasi Család- és Gyermejkölési Szolgálat és Központ	
3.2.1.2. Reménysugár Fogyatékosok Napközi Otthona	
3.2.2. Szakosított ellátások	28
3.3. GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁS – BÖLCSŐDÉK	31
4. ÜTEMTERV A SZOLGÁLTATÁSOK BIZTOSÍTÁSÁRÓL ÉS A FEJLESZTÉS IRÁNYAI	34

1.BEVEZETÉS

Magyarország Alaptörvénye kimondja:

„Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, az időseket, a fogyatékosokat. ... Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult. Magyarország a szociális biztonságot a ... rászorulóknak esetében szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg.”

Az intézmények és intézkedések rendszere, vagyis a szociálpolitika modern társadalmunkban bonyolult rendszer. Bonyolultsága annak dicsérete, hogy az állam a nehezített élethelyzetek sokféleségére tekintettel van, és igyekszik a benne lévőknek helyzetükhöz leginkább illő támogatást nyújtani. Ha mégis megpróbáljuk ezt a bonyolult rendszert általánosságban meghatározni, akkor azt mondhatjuk, hogy szociálpolitika alatt a „a társadalom szegényebb életkörülményei közé szorult tagjainak társadalmi, gazdasági, kulturális, jóléti helyzetének javítását, vagy további romlásának megállítását célzó, első sorban kormányzati, tágabb értelemben közéleti, tudatosan szervezett közösségi tevékenységet értünk. A szociálpolitika eszközein keresztül részben korrigálhatók a társadalom működéséből fakadó hiányosságok, a jövedelemelosztási aránytalanságok és az azok miatt kialakuló indokolatlan hátrányos helyzetek. A szociálpolitika célja a szegénység és a kiszolgáltatottság elviselhető szinten tartása, a társadalmi struktúra működésébe vetett hit megingásának elkerülése. Célja a társadalom belső békéjének fenntartása és önmegtartóztató erejének megőrzése, amelyek akkor valósulhatnak meg, ha érvényesül az arányosság, a méltányosság, a kölcsönösség és a szolidaritás elve.”¹

A szociális ellátórendszernek több nagy, elkülönült alrendszere van, amely saját logika szerint, alapvetően államilag szervezett, kötelező kockázatközösségként működik: ilyen a társadalombiztosítás rendszere, két fontos alrendszerrel: az egészségbiztosítási és a nyugdíjbiztosítási rendszerrel, és ilyen a foglalkoztatáspolitikai is. Ezek meghaladják jelen koncepció kereteit, amely az átláthatóság és a tényleges használhatóság érdekében a

¹ Dr.Kristó Katalin: A szociális igazgatás alapjai

szociálpolitika egy szűkebb, elsősorban a szociális törvény és a gyermekvédelmi törvény által meghatározott területével foglalkozik.

A szociális törvény tulajdonképpen a nagykorúaknak rászorultsági alapon nyújtott ellátásokat és szolgáltatásokat foglalja magában, szabályozza az ezeket nyújtó intézményrendszer működését és az igénylés feltételeit. Logikailag ide tartozik a gyermekvédelmi törvény is, amely ugyanezeket a gyermekek esetében határozza meg.

A szociális háló elemének tekinthető még a családtámogatás szerteágazó, normatív alapú rendszere is. Ennek célja elsősorban az ország demográfiai folyamatainak pozitív irányba fordítása, és hozadékként hozzájárul a családok életkörülményeinek javításához is. A koncepció kitér az önkormányzat ezzel kapcsolatos törekvéseire is.

A **koncepció** az 1993. évi III. törvény 92.§ rendelkezése alapján készült. Az 1/2000. (I.7.) SzCsM rendeletben lefektetettek alapján **tartalmazza** a lakosság szám alakulását, korösszetételét, a szolgáltatások iránti igényeket; az ellátási kötelezettség teljesítésének helyzetét, az ütemtervet a szolgáltatások biztosításáról; a szolgáltatások működtetési, finanszírozási, fejlesztési feladatait, az esetleges együttműködés kereteit; az egyes ellátotti csoportok, úgymint idősek, fogyatékosok, szenvedélybetegek, pszichiátriai betegek igényeinek megfelelő speciális ellátási formák, szolgáltatások biztosításának szükségességét.

A fentieknek megfelelően **a koncepció jogszabályi háttere:**

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (továbbiakban szociális törvény)
- 1/2000. (I.7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a szociális igazgatásról (továbbiakban gyermekvédelmi törvény)
- 15/1998, (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények valamint személyek szakmai feladatairól valamint működésük feltételeiről (továbbiakban gyermekvédelmi rendelet)
- Dabas Város Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2023. (II.14.) önkormányzati rendelete a szociális ellátásokról
- Dabas Város Önkormányzata Képviselő-testületének 28/2023. (V.30.) önkormányzati rendelete a gyermekvédelmi támogatásokról és a gyermekjóléti alapellátásokról

- Dabas Város Önkormányzata Képviselő-testületének 18/2023. (III.30.) önkormányzati rendelete a Dabasi Család – és Gyermejkjóléti Szolgálat és Központnál igénybe vehető szociális szolgáltatásokról és azok térítési díjáról
- Dabas Város Önkormányzata Képviselő-testületének 19/2023. (III.30.) önkormányzati rendelete a Reménysugár Fogyatékosok Napközi Otthonában igénybe vehető nappali ellátásról és azok térítési díjáról

A városban 2023-ban Helyi Esélyegyenlőségi Program készült, melyet a képviselő testület 335/2023 (XI.30.) számú határozatával elfogadott. Az esélyegyenlőségi program a településen jelen lévő hátrányos helyzetű, illetve hátrányba kerüléssel veszélyeztetett csoportokat vette számba, alaposan körüljárta problémáikat, ezek megoldási lehetőségeit, a megoldásra tett kísérleteket és a hátrányba kerülés megelőzésére hozott intézkedéseket, és kijelölte a fejlesztés útjait. A koncepció az esélyegyenlőségi programmal összhangban készült.

A szolgáltatások tervezésekor az önkormányzat **célja**, hogy betegség, fogyatékosság, családi krízis, jövedelemhiány, vagy bármilyen más ok miatt tartósan, vagy átmenetileg nehéz élethelyzetbe került polgárai közül senki ne maradjon segítség nélkül, míg az érintettek aktív közreműködése, az önsegítés képessége kialakuljon vagy megmaradjon. Célja továbbá, hogy a problémák kezeléséről a hangsúly egyre inkább a megelőzésre kerüljön. Jövőképeben egy növekvő, fejlődő település szerepel, ahol jó élni, gyerekek lenni, családot alapítani, megöregedni; amely összetartó, erős, az elesettekkel szolidáris közösség.

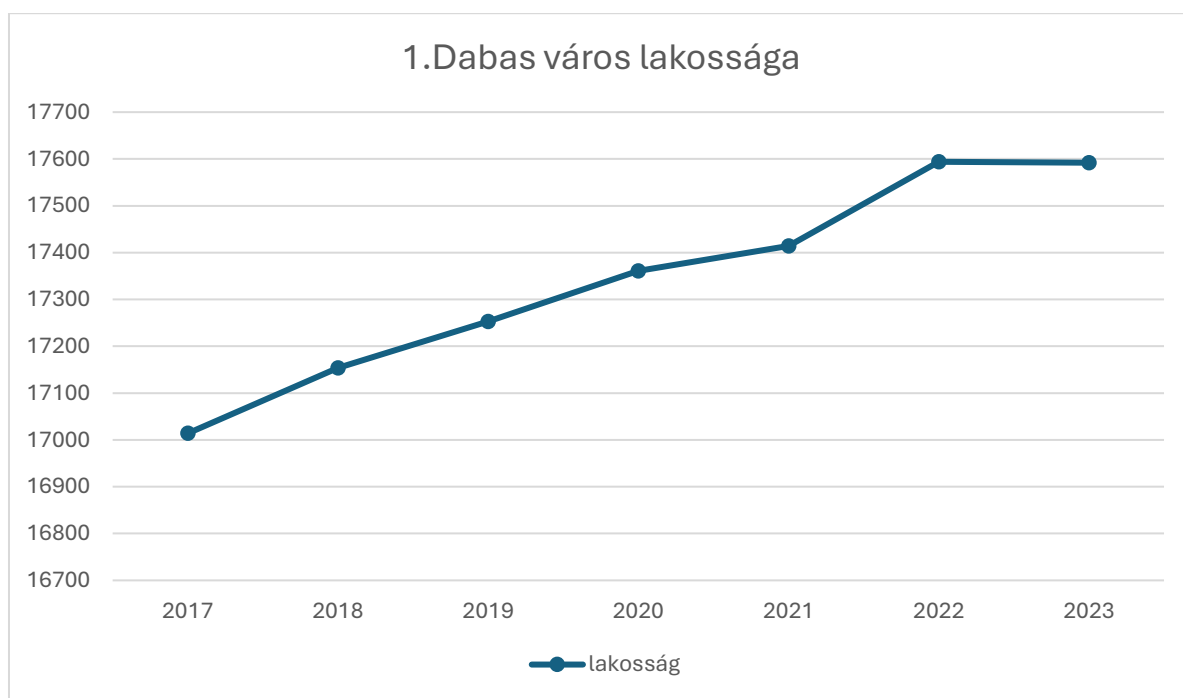
2. A SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOKAT BEFOLYÁSOLÓ FONTOSABB DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐK, A SZOLGÁLTATÁSOK IRÁNTI IGÉNYEK

2.1. NÖVEKVŐ NÉPESSÉG

Dabas lakossága folyamatosan növekedett az elmúlt években, évente átlagosan 96 fővel. A növekedés a 90- es években és a 2000-es évek elején volt igazán intenzív, azóta lassult, de várhatóan folytatódik.

1.Dabas város lakossága	
Időszak	Állandó népesség száma (fő)
2017. év	17014
2018. év	17154
2019. év	17253
2020. év	17361
2021. év	17414
2022. év	17594
2023.év	17592

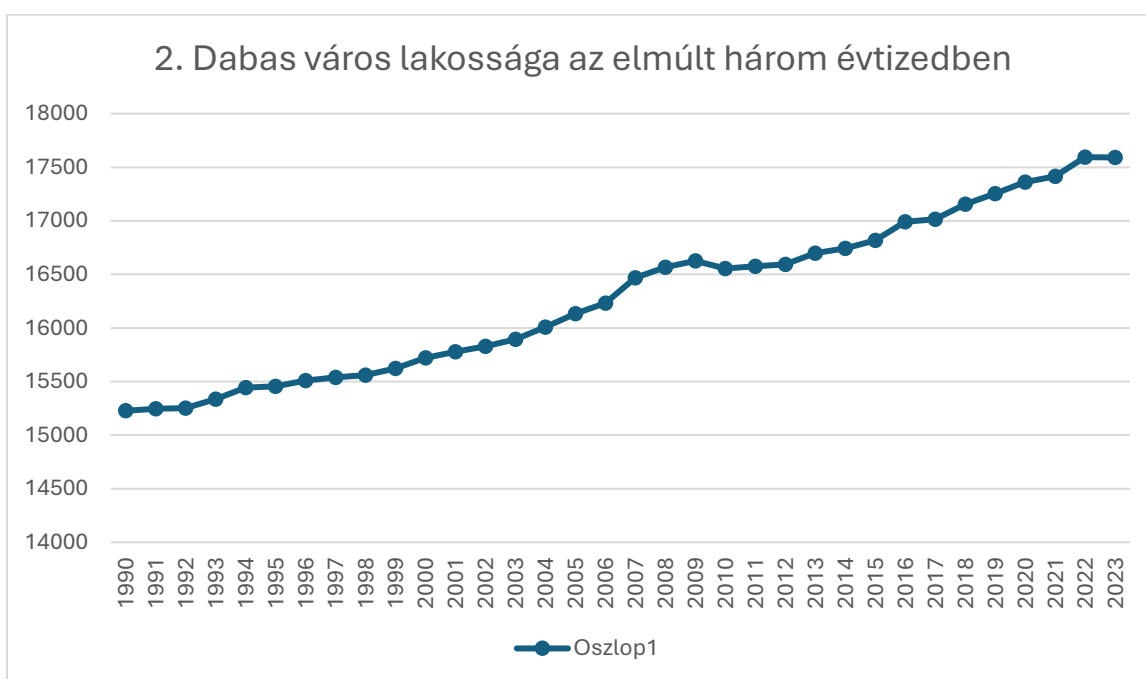
forrás: KSH települési adatbázis, Kormányhivatal

Hogy még szemléletesebb képet kaphassunk a lakosságszám változásáról, érdemes megnézni az alábbi táblát is, mely egy tágabb időperspektívában, az elmúlt három évtizedre vetítve mutatja be a népesség növekedését.

2.Dabas város lakosságának változása az elmúlt 3 évtizedben			
év	lakónépesség	növekedés	
		fő	százalék
1990.	14751	-	-
2000.	15856	1105	7,5%
2010.	16716	860	5,4%
2020.	17481	765	4,6%

forrás: KSH települési adatbázis

Láthatjuk, hogy 1990 és 2023 között lassuló ütemben, de viszonylag egyenletesen növekedett a lakosság: 30 év alatt összesen 2776 fővel, vagyis 18,8%-kal, csaknem 1/5-vel lettek többen a dabasiak. Összességében elmondható, hogy egy élő, gyarapodó településről van szó, ahol lehet és érdemes jövőt tervezni, viszont a szolgáltatások iránti igények növekedésére is lehet számítani.

2.2.BEVÁNDORLÁS

Érdeemes megvizsgálni, hogy miből származik ez a népességgyarapodás.

Az alábbi táblázatból látható, hogy – az országos helyzethez hasonlóan – a halálozások száma eddig minden évben meghaladta a születések számát, úgyhogy természetes fogyás jellemezte volna a népességet, ha nem pótolta volna ki az idevándorlás a hiányzó létszámot.

3.Természetes szaporodás/fogyás Dabason			
év	élveszületések (fő)	halálozások (fő)	természetes szaporodás/fogyás (ezrelék)
2016.	198	225	-1,6
2017.	165	230	-3,8
2018.	184	223	-2,3
2019.	173	233	-3,5
2020.	206	260	-3,1
2021.	181	272	-5,2
2022.	171	256	-4,8
2023.	210	126	4,7

forrás: KSH települési adatbázis, önkormányzat

A 2023 előtti 7 évben átlagosan 3,47 ezrelék volt a természetes fogyás mértéke, vagyis az élveszületések és a halálozások különbsége ezer főre vetítve. Ez a szám pozitívba fordult 2023-ban, és 4,7 ezrelékes szaporodást mutat, ami az előzmények ismeretében váratlan fejlemény, okozhatja például az idevándorló családok fiatalos korszerkezete, de várni kell még néhány évet ahhoz, hogy a jelentőségét megítélhessük.

4. Népmozgalmak Dabason			
év	állandó elvándorlások (fő)	állandó odavándorlások (fő)	vándorlási egyenleg (ezrelék)
2016.	254	383	10,9
2017.	365	418	9,4
2018.	305	412	11
2019.	294	404	12,9
2020.	281	393	6,7
2021.	416	492	8,3
2022.	344	519	17,8

forrás: KSH települési adatbázis

Az elmúlt hét évben átlagosan 11 ezrelék volt a vándorlási egyenleg, vagyis minden 1000 főre 11 újonnan letelepedő jutott átlagosan. Látható tehát, hogy a népességnövekedést Dabason egyelőre az idevándorlások okozzák, és nem a természetes szaporodás. Ennek a jelenségnek a hátteréhez hozzátartozik, hogy Dabas, bár hivatalosan nem sorolják a budapesti agglomeráció települései közé, annak határán fekszik, és az agglomeráció településeinek mindegyikére jellemző a népességnövekedés. A rendelkezésünkre álló adatokból nem tudhatjuk, hogy elsődlegesen mik a bevándorlás kibocsátó települései, - ezt csak külön kutatás lenne képes feltárni - de az országos tendenciák és saját tapasztalataink alapján feltételezhetjük, hogy Dabas, mint járási központ, a járás kisebb településein élők számára is vonzó célpont csakúgy, mint a fővárosból kiköltözni vágyóknak. A települést így egyszerre formálhatja az agglomerálódás folyamata, és a térségi központ jelleg erősödése. A szociális ellátórendszerre nézve jelentőséggel bírhat, hogy az említett folyamatok hatására változhat a lakosság struktúrája, így változhatnak az ellátások iránti igények is.

Az önkormányzatnak érdemes erőfeszítéseket tenni annak érdekében, hogy a gyermekek születését a saját eszközeivel is ösztönözze, hiszen a lakossági dinamikában van potenciál arra, hogy idővel utolérje a születések száma a halálozásokét, és Dabas azon szerencsés települések közé tartozzon, amelyek önerőből is képesek az utánpótlásukat megteremteni. Ezzel nemcsak önmagát hozhatja kedvezőbb helyzetbe, hanem az egész ország demográfiai folyamatainak motorjai lehetnek az egyes települések pozitív tendenciái.

2.3. ELŐREGEDÉS

Az előregedés Magyarország, Európa és az egész fejlett világ egyik legnagyobb, és egyre növekvő kihívása lesz az elkövetkező években, évtizedekben, amelynek hatása Dabason is érzékelhető már jelenleg is. A folyamatot a születések csökkenő számán kívül a várható élettartam növekedése is táplálja.

A 65 év feletti idős emberek száma és egész lakossághoz viszonyított aránya is folyamatosan nő Dabason, ahogyan az egész országban is, bár enyhébb mértékben.

Az alábbi táblázat bemutatja, hogyan változott az idősek száma és aránya a dabasi lakosságon belül az elmúlt években; valamint az öregedési index alakulását, ami azt mutatja, hogy száz 14 éven aluli gyerekre hány 65 év feletti idős ember jut. Ez az öregedési index az egész országot tekintve 141,5%, vagyis 100 gyermekre 141,5 idős ember jut, amihez képest Pest vármegye a maga 106,4%-ával a legkedvezőbb helyzetben van, de még ez a legkedvezőbb adat is idősödő társadalmat jelez. Dabas esetében, ahogy az alábbi táblázatból látható, az öregedési index enyhén, de folyamatosan növekszik. A legutóbbi évben látszanak biztató jelek: az idősek arányának növekedése megállt, a gyermekek aránya pedig tovább nőtt, így az öregedési index is visszaesett kissé, de jelenleg még csak remélhetjük, hogy ez tendencia lesz, és nem csak egyszeri jelenség.

5. Idősek Dabason			
év	65 év feletti lakosság száma	állandó népességből a 65 éven felüliek aránya %	100 fő 0-14 éves korú népességre jutó 65 éven felüliek száma (öregedési index)
2017.	2733	16,1	104,7
2018.	2817	16,4	105,2
2019.	2926	17	107,2
2020.	2986	17,2	106,6
2021.	3027	17,4	106,6
2022.	3092	17,6	106,9
2023.	3104	17,6	106,3

forrás: KSH települési adatbázis, Kormányhivatal

Az idős emberek a szociális rászorultság szempontjából a társadalom leginkább veszélyeztetett csoportja. Az életkor előrehaladásával a fizikai korlátok növekedésén és az önellátó képesség csökkenésén túl az elmagányosodás, izoláció, a természetes támogató környezet csökkenése, a mentálhigiénés állapot romlása és a jövedelmi depriváció egyaránt kockázatot jelentenek.

A társadalom előregedésének az ellátandó személyek számának növekedésén túl van még egy negatív tényezője: a munkavállaló rétegek, vagyis az aktív korúak számának csökkenése. Országosan ez azt jelenti, hogy a munkaerőpiacról éppen kilépő 65 év körüliek 120 – 140 ezer fő körüli korosztályait kellene az éppen belépő 25 év körüliek 100 ezer fő körüli korosztályainak pótolni. Az országos szinten, így Dabason is, sokféle ágazatban, köztük a szociális ágazatban is érzékelhető munkaerőhiány oka – mások mellett – ebben is keresendő.

2.4.A GYERMEKEK SZÁMA NÖVEKSZIK

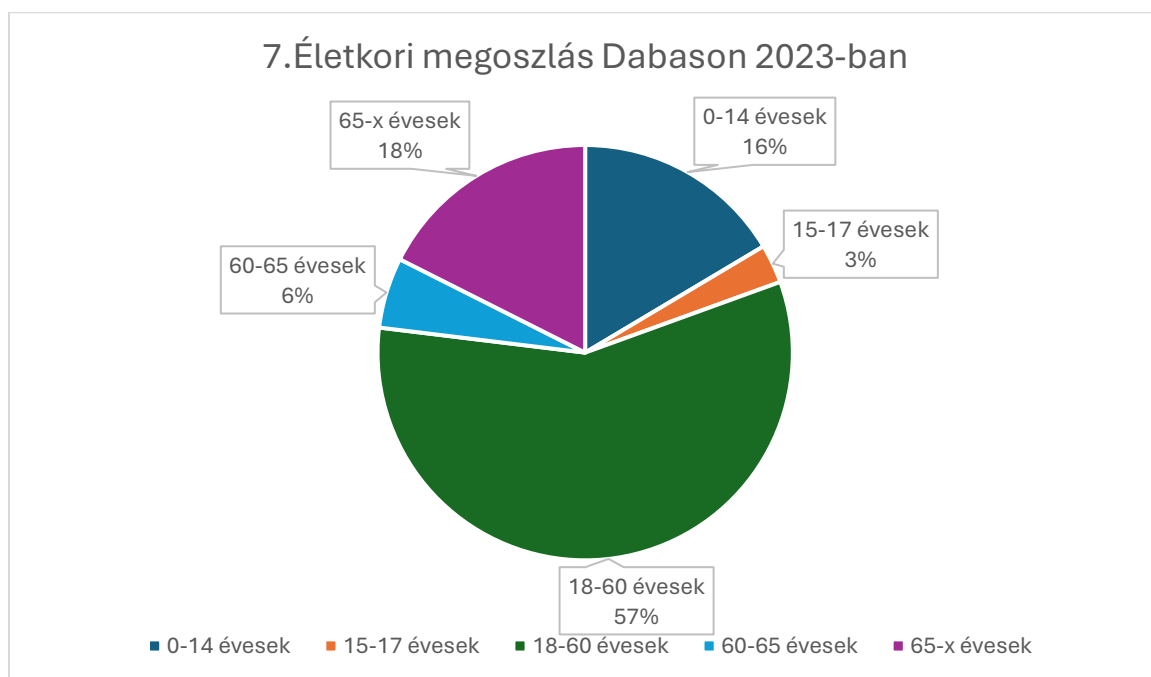
Örömteli tény a település számára, hogy a gyermekek száma és teljes népességben belüli aránya is folyamatosan növekszik; ezt egyrészt a férőhelyek tervezésekor is figyelembe kell venni, másrészt a gyermekek fokozott figyelmet igényelnek a szociális ellátórendszer részéről kiszolgáltatottságuk okán, ami a hagyományos családmoddell térvesztésével és az atipikus családformák terjedésével egyre növekszik.

Dabas népességszerkezete az országosnál jóval fiatalabb: országos átlagban 14,6 % a 14 éven aluliak aránya, Dabason ez a szám a 17%-ot közelíti. Magyarország összes gyermekének körülbelül egyharmada Pest megyében nevelkedik.

6. Gyermekek Dabason		
Időszak	0-14 évesek száma év végén (fő)	0-14 évesek aránya (%) év végén
2017. év	2593	15,2
2018. év	2672	15,6
2019. év	2756	16
2020. év	2825	16,3
2021. év	2841	16,3
2022. év	2911	16,5
2023.év	2920	16,6

forrás: KSH települési adatbázis, Kormányhivatal

Érdeemes megjegyezni, hogy a gyerekek és az idősek együttes aránya 31,4%-ról 34%-ra növekedett az elmúlt hat évben, ami azt jelenti, hogy az egyre csökkenő arányú aktív korúaknak kell az egyre növekvő arányú passzív korúakat eltartani, vagyis az eltartókra nehezedő kettős teher növekszik. Jelenleg körülbelül minden két aktív korúra jut egy passzív korú.

forrás: Kormányhivatal

2.5. MUNKANÉLKÜLISÉG

Dabason kedvező a foglalkoztatási helyzet. A településen jelen lévő több, mint 2500 vállalkozás, az ipari park, kereskedelmi láncok, mezőgazdasági létesítmények, hivatalok, a környező települések könnyen megközelíthető üzemei mind felszívják a dabasi munkaerőt, és hozzájárulnak ahhoz, hogy a dolgozni akarók el tudjanak helyezkedni. Ennek következtében a munkanélküliségi ráta az országos szintnél, 4,4 %-nál alacsonyabb, 3% körül van, míg a tartósan, 180 napon túl nyilvántartott álláskereső aránya ennek körülbelül csak a fele. A dabasi munkanélküliség oka nem annyira a munkahelyek hiányában, hanem inkább a nem megfelelő iskolai végzettségben, vagy a motivátlanságban keresendő. Egy évtizedes perspektívában a munkanélküliek száma látványosan, több mint 50%-kal csökkent. A csökkenés a covidos évben tapasztalható emelkedést leszámítva folyamatos volt.

8. Munkanélküliség Dabason			
időszak	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Közfoglalkoztatottak száma (fő)
2012. év	1022	273	
2013. év	567	254	
2014. év	761	222	
2015. év	494	222	
2016. év	403	179	
2017. év	366	151	148
2018. év	329	147	102
2019. év	375	148	81
2020. év	554	291	69
2021. év	411	252	64
2022. év	424	224	43
2023.év	442	255	45

forrás: KSH települési adatbázis

2.6. SZEGREGÁCIÓVAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEK A TELEPÜLÉSEN

Szegregátumnak nevezzük azt a legalább 50 fő által lakott, egybefüggő településrészt, amelyen a legfeljebb általános iskolai végzettségű és munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya az összes aktív korúhoz képest 35% fölött van. Ezeken a területeken általában magas a roma lakosság aránya, jellemzőek az elégtelen lakhatási körülmények és a fejletlen infrastruktúra. Dabason a KSH népszámlálási adatai által kijelölt szegregátum nincs, viszont van két szegregációval veszélyeztetett településrész, ahol a szegregációs index 30 és 35% között van, egyik a szőlősi, másik a gyóni városrészben; és van még több utca Gyónon, és a belső-mánteleti rész, ahol zárt egységekben, a települési átlagnál magasabb számban vannak mélyszegénységben élők és romák. Ezeken a szegregátum-szerű területeken halmozódnak és tovább öröklődnek a hátrányok és a szociális problémák: az alacsony iskolai végzettség, a munkanélküliség, a szegénység, és helyenként a deviáns viselkedés, a bűnöző életmód, a szenvedélybetegségek, amelyekből helyes minták és szakértő segítség hiányában lehetetlen kitörni. A városvezetés kiemelt figyelmet fordít ezekre a szegregáló területekre: az infrastruktúra és a lakhatás fejlesztésével, az alacsony státuszú népesség koncentrációjának csökkentésével, szociális ellátásokkal próbál lehetőséget teremteni az ott lakók felzárkózására, a rossz mintázatok megszakítására.

3.HELYZETELEMZÉS A DABASI SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERRŐL

A szociális intézmények és intézkedések bonyolult rendszerét átfogóan a szociális törvény foglalja egységes keretbe. A szociális törvény két nagy fogalom köré csoportosítja az intézkedéseket és intézményeket. Egyikkel a pénzbeli és természetbeni juttatásokra hivatkozik, ez a szociális ellátás fogalma; a másik, a szociális szolgáltatás, a személyes gondoskodás különböző formáit jelöli.

3.1.SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK

A szociális törvény **szociális ellátásként** a pénzbeli és természetbeni juttatásokat, illetve ezek kevert formáit definiálja. Ezek a rászorulókon való gondoskodás legegyszerűbb formái: hozzájárulnak létfenntartásuk biztosításához, kiadásaik csökkentéséhez, összességében létbiztonságuk növeléséhez.

3.1.1.Állami ellátások

A szociális ellátások közül első körben azokat a juttatásokat kell említeni, amelyeket az állam a központi költségvetésből finanszíroz, megállapításuk a járási és megyei kormányhivatalok feladata. Ezek között is vannak pénzbeli, illetve természetbeni juttatások, valamint ezek kevert formái. Ezekre normatív, vagy alanyi jogon járó juttatásként is szoktak hivatkozni. Az önkormányzatnak közvetlen ráhatása és teendője nincs ezekkel az ellátásokkal kapcsolatban, mégis érdekes lehet számára a település lakóinak állapota, a társadalom összetétele és a további tervezés szempontjából, hogy hányan és milyen ellátásokban részesülnek.

Ilyen normatív **pénzbeli juttatás** az időskorúak ellátása; az aktív korúak ellátása, amelyet a hátrányos munkaerőpiaci helyzetűeknek nyújtanak részben foglalkoztatást helyettesítő támogatás formájában, részben egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás formájában; a gyermekek otthongondozási díja; az ápolási díj; a tartós ápolást végzők időskori támogatása.

9. Normatív ellátásban részesülők Dabason 1.			
Időszak	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma (fő)	Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek havi átlagos száma (fő)	Ápolási díjban részesítettek havi átlagos száma (fő)
2015. év	3,89	157,03	61,67
2016. év	12,55	109,22	59,99
2017. év	15,6	74,4	61,02
2018. év	16,11	52,32	56,16
2019. év	14,73	44,6	30,06
2020. év	14,92	41,77	22,42
2021. év	12,98	35,66	21,28
2022. év	13,53	43,45	17,49

forrás: KSH települési adatbázis

10. Normatív ellátásban részesülők Dabason 2.			
Időszak	Időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma (fő)	Gyermekek otthongondozási díjában részesítettek havi átlagos száma (fő)	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (fő)
2015. év	5,42		412
2016. év	6		316
2017. év	6,35		293
2018. év	6,31		259
2019. év	6,19	22,81	241
2020. év	4,18	18,1	220
2021. év	4	19,81	219
2022. év	3,26	19,4	220

forrás: KSH települési adatbázis

A gyermekvédelmi törvény szabályozza, de logikailag ide tartozik a gyermektartásdíj megelőlegezése, a nevelésbe vételből kikerült fiatalok számára nyújtott otthonteremtési támogatás, valamint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény. Ez utóbbi **természetbeni és pénzbeli vegyes** juttatás, amit a központi költségvetés finanszíroz, de az odaítélés az önkormányzat feladata.

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül az a gyermek és nagykorúvá vált gyermek, akiknek családjában a jogszabályban lefektetett szintnél alacsonyabb az egy főre jutó havi jövedelem, ingó és ingatlan vagyonnal nem rendelkeznek. Egyedülálló szülő esetén, tartósan beteg gyermek esetén a szociális vetítési alap (28 500 forint) 180%-ában, egyéb esetekben 165%-ában határozza meg a törvény a jövedelemkorlátot. A rászorultságot a jegyző, mint

gyámhatóság állapítja meg egy évre. A kedvezményben részesülőt ingyenes intézményi étkezés illeti meg bölcsődében, óvodában, vagy az iskola 1.-8. osztályában, és kedvezményes étkezés 9.-12. osztályban, valamint évente kétszer, augusztusban és novemberben pénzügyi támogatásban részesül, amelynek összege jelenleg 6000 forint. A 2023-as évben havonta átlagosan 133 gyermek részesült a gyermekvédelmi kedvezményben.

Ha az alacsony jövedelmi szinthez társul, hogy a szülők alacsony iskolázottságúak, munkanélküliek, vagy lakáskörülményeik elégtelenek, akkor a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermeket a jegyző hátrányos helyzetűnek, ha a fenti feltételek közül több is fennáll, halmozottan hátrányos helyzetűnek minősíti. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetűek a pénzügyi támogatást emelt összegben (6500 Ft) kapják, valamint a fentiekén kívül **ingyenes szünidei étkezés** is megilleti őket. Ezt a déli, meleg főétkezést az önkormányzati konyha biztosítja, a gyerekek az ételt a kijelölt intézményekből dobozokban vihetik haza. A konyha nyári zárva tartása idején külső étterem bevonásával gondoskodnak az étel házhozszállításáról. A 2023-as évben átlagosan 39 gyermek számára igényelték ezt a szolgáltatást az iskolai szünetekben.

Létezik egy kiegészítő gyermekvédelmi támogatás is, havi 8400 forint összegben, erre az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek jogosult, akinek kirendelt családba fogadó gyámja nyugdíjas. 2023-ban ez 3 gyermeket érintett, a megelőző években is legfeljebb ennyit.

A lenti táblázatból látszik, hogy a megítélt rendszeres gyermekvédelmi kedvezmények száma meredeken csökken 2015 óta, 2023-ra majdnem negyedére, csakúgy, mint a megállapított hátrányos helyzetűek száma, miközben a gyerekek összlétszáma növekedett a városban. Ha a csökkenés okát vizsgáljuk, meg kell említeni, hogy 2015-től a bölcsődés és óvodás gyermekek többsége – jelenleg a bölcsődések több, mint fele, az óvodások 87%-a - ingyen étkezik, mert az állam számukra ezt normatív módon biztosítja; így részükre nem szükséges a gyermekvédelmi kedvezményt igényelni, így a statisztikába nem kerülnek bele. Kézenfekvő magyarázat lenne, hogy a dabasi családok anyagi helyzete javult, az idevándorlók társadalmi státusza pedig nem rosszabb, mint az itt élőké, de ennek bizonyítására nem állnak rendelkezésre adatok. Másfelől viszont elmondható, hogy a nettó minimálbér több, mint duplájára, 68 ezer forintról 154 ezer forintra nőtt 2015. és 2023. között, de még a legkisebb nettó közfoglalkoztatási bér is majdnem duplájára, 38 885 forintról 77 140 forintra, miközben a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapításához szükséges jövedelemhatár alig, kevesebb, mint 18 %-kal, 39 900 forintról 47 025 forintra növekedett ebben az időszakban. Az infláció majdnem 60%-os volt

2015. és 2023. között a KSH adatai szerint, az élelmiszerek ennél is jobban, 200%-kal drágultak. Felmerül tehát a kérdés, hogy nem maradnak-e ki a támogatásból olyan gyermekek, akik korábban hasonló életkörülmények között jogosultak lettek volna a támogatásra.

11. Rendszeres Gyermekvédelmi Kedvezményben részesülők és Hátrányos Helyzetűek Dabason				
Időszak	Hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (fő)	Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma (fő)	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma (fő)	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre felhasznált összeg (1000 Ft)
2015. év	257	56	505	5858
2016. év	227	46	420	4976
2017. év	195	36	367	4650
2018. év	211	37	273	3493
2019. év	167	37	265	3450
2020. év	115	48	200	2717
2021. év	122	39	217	2771
2022. év	83	26	182	2317
2023.év	63	26	133	1698

forrás: KSH települési adatbázis, önkormányzat

3.1.2. Önkormányzati ellátások

Az önkormányzat, érzékelve a problémát, a 28/2023.(V.30.) önkormányzati rendeletében kiterjesztette a **rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény** igénylésének lehetőségét, és **méltányosságból** azok számára is megítéli, akik esetében az államilag előírt szintnél magasabb, maximum 57 ezer forint (a szociális vetítési alap 200%-a) egy főre eső jövedelem. 2023-ban 10 gyermek szülője élt ezzel a lehetőséggel.

2015-ben történt egy jelentős átalakulás a szociális ellátórendszerben, amelynek következtében az önkormányzatok nagyobb szabadságot kaptak annak eldöntésében, hogy a helyi sajátosságok figyelembe vételével mely élethelyzeteket ítélnék támogatásra szorulóknak, és milyen keretek

között képzelik el a támogatást. Ennek megfelelően, a **szociális törvény rendelkezése szerint** az állami ellátásokon túl az önkormányzat a helyi viszonyoknak megfelelő **települési támogatásokat** nyújthat a rászorulóknak a saját rendeletében meghatározott feltételek szerint. Dabas város ezt a 9/2023. (II.14.) rendeletében szabályozza, amelyben a települési támogatásokon kívül még sokféle nehéz vagy rendkívüli élethelyzetben segítséget nyújtó támogatást határoz meg. Ezek között vannak rászorultsági alapon, jövedelmi korlátokhoz kötött, és vannak alanyi jogon járó juttatások; pénzbeli és természetbeni juttatások, illetve ezek vegyes formái.

Az egyetlen pénzbeli támogatási forma, amelyet az önkormányzat köteles nyújtani, a **rendkívüli települési támogatás**, erre jogosult, aki a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, vagy időszakosan, vagy tartósan létfenntartási gondokkal küzd. A létfenntartást veszélyeztető rendkívüli helyzet lehet haláleset, betegség, elemi kár, várandósság, gyermek iskoláztatása, a gyermek fogadásának előkészítése, nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartás, a gyermek családba való visszakerülése. A rendkívüli települési támogatás kérelemre és hivatalból - nevelési-oktatási intézmény, gyámhatóság vagy más családvédelemmel foglalkozó intézmény, természetes személy vagy társadalmi szervezet kezdeményezésére - is megállapítható. Ez a támogatás évente maximum négy alkalommal adható pénzbeli támogatás, összege 5000 és 70 000 forint között lehet egy-egy alkalommal. Az egy főre jutó jövedelmi korlát a megítéléskor ugyanaz, mint a méltányossági gyermekvédelmi kedvezmény esetén.

Ugyancsak rászorultsági alapon nyújtható a **települési gyógyszer-támogatás** eseti (maximum 30ezer forint) vagy rendszeres (minimum 10ezer forint/hó) formában azok számára, akiknek gondot okoz gyógyszereik kiváltása.

Települési gondozási támogatást sérült, tartósan beteg, egészségkárosodott felnőttek, vagy ilyen gyermeket nevelő szülők igényelhetnek. Ez is lehet eseti (5-50 ezer forint) vagy rendszeres (5-30 ezer forint) juttatás, és adható természetbeni juttatásként, pl. gyógyászati segédeszköz formájában, ha fennáll a veszély, hogy a támogatást nem a kívánt célra fordítják.

Települési lakhatási támogatás adható annak a rászoruló személynek, akinek felhalmozódott számla tartozása a közüzemi szolgáltatás megszüntetésének veszélyét hordozza, és lakhatási költségei a család összjövedelmének legalább 30%-át teszik ki. A lakhatási támogatás lehet rendszeres, minimum 5000 /hó összegben, és lehet eseti, ilyenkor minimum 10ezer forint

nyújtandó maximum négyszer egy évben. Elsősorban természetbeni juttatásként realizálódik, a közüzemi számla kifizetésével.

Ugyancsak a szociális törvény előírására az önkormányzat köteles természetbeni juttatásként **köztemetést** biztosítani a területén elhalálozottak számára, ha nincs, vagy nem fellelhető a temettetésről gondoskodni köteles személy. A köztemetés költségét a temettetésre köteles személy viseli, amelyet az önkormányzat rendeletében meghatározott rászorultsági helyzet esetén átvállalhat.

12. Önkormányzati Ellátások 1.				
Időszak	Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (fő)	Települési támogatásra felhasznált összeg (pénzbeli és természetbeni) (1000 Ft)	Köztemetések száma (eset)	Köztemetésekre felhasznált összeg (1000 Ft)
2017.	342	20502	10	1213
2018.	239	17073	4	687
2019.	267	16363	11	1628
2020.	331	16172	5	976
2021.	260	12373	5	1032
2022.	151	10132	4	569
2023.	117	11309	2	711
2024. 05.30.-ig	69	2061	6	897

forrás: Önkormányzat

A fenti táblázat tanúsága szerint a települési támogatást igénylők száma - nagyjából a covidos év kivételével – folyamatosan csökken, és bár a jövedelmi és a foglalkoztatási helyzet is javul ezzel párhuzamosan, ez a csökkenés hasonló kérdéseket vet fel, mint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezménnyel kapcsolatosak.

A kötelező települési támogatásokon túl Dabas város önkormányzata még számos szociális ellátást nyújt **saját hatáskörében**, a 9/2023. (II.14.) rendeletben lefektetett feltételek szerint.

Élethelyzet javítására szolgáló támogatást nyújt a rendkívüli élethelyzetbe került, rászoruló kérelmezőnek, minimum 5000 forint összegben, évente legfeljebb négyszer.

Lakásfelújítási támogatás keretében támogatja a nyugdíjasok lakásfelújítását a költségek 50%-ának erejéig, maximum 50-300 ezer forint értékben. 2019-es bevezetése óta 34 idős ember részesült a támogatásból.

Segítséget nyújt a rászorulóknak a **hulladékszállítási díj** megfizetéséhez.

A **Gróf Vay Péter Szolidaritási Alap**ból támogatja a 25 év alatti nappali tagozatos tanulókat, gyermekeket, akik egyik szülőjük halála miatt megélhetésüket veszélyeztető helyzetbe kerültek. Ez a támogatás lehet havi, rendszeres, 25-50ezer forint értékben, vagy eseti, 50-150ezer forint.

Beiskolázási támogatást igényelhetnek a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők évente egyszer, az iskolakezdés idején. Ezt a helyi papír- írószertboltban beváltható, 5000 forint értékű utalványt 53 gyermekre tekintettel igényelték 2023-ban.

Önellátást segítő, mezőgazdasági szociális támogatást nyújt évente egyszer a rászorulóknak élőállat formájában maximum 30ezer forint értékben, valamint palánta, vetőmag formájában maximum 25 ezer forint értékben. Ez a - köznapi nevén - szociális konyhakert program a megélhetés támogatásán túl növeli a családokban az öngondoskodásra való hajlandóságot, segítséget nyújt az egészséges életmódhoz, és ösztönzi a kertek megművelését. A programba bevont családok száma az elmúlt öt évben megháromszorozódott: 2019-ben 62 család részesült a palántákból és 51 család a naposcsibékből; 2024-ben 200 család részesült a palántákból és 150 család a naposcsibékből. A programot a **Munkahely a Családokért Alapítvány** is támogatja adományával. Kitejesedését szolgálja, hogy az Alapítvány a várossal közösen versenyt hirdet a Legszébb konyhakert cím elnyeréséért, ezzel ösztönözve, hogy a családok jól használják a kapott támogatást.

Két másik civil szervezet is működik a városban, amely az elesetteket segíti: az **Adom Alapítvány** adományokat gyűjt, meleg ételt oszt, programokat szervez hátrányos helyzetű gyermekeknek; a **Katolikus Karitás**z ruhagyűjtést szervez és hátrányos helyzetű gyerekeket táboroztat.

Dabas Város Önkormányzata elkötelezett abban, hogy egyetlen rászoruló se hagyjon segítség nélkül, ennek érdekében folyamatosan vizsgálja az általa nyújtott támogatások hatékonyságát, és a lehetséges új támogatási formákat. Az önkormányzat saját hatáskörében, rászorultsági alapon nyújtott támogatásainak igénybeviteléről és a felhasznált összegekről szóló összesítés

az alábbi táblázatban látható. Itt is megfigyelhető az a tendencia, hogy a covidos év és a válsággal sújtott 2022-es év kiugró számait kivéve a többi évben nagyjából csökkenő tendenciát mutat az igénylők száma.

13. Önkormányzati Ellátások 2.		
Időszak	Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (fő)	Egyéb önkormányzati támogatásra felhasznált összeg (pénzbeli és természetbeni) (1000 Ft)
2017.	1871	33391
2018.	718	29577
2019.	539	30959
2020.	1014	21414
2021.	482	21926
2022.	729	34980
2023.	535	24376
2024. 05.30.-ig	430	17038

forrás: Önkormányzat

Dabas város önkormányzata a fentebb felsorolt, rászorultsági alapon nyújtott ellátásokon túl még számos, **alanyi jogon járó juttatással** támogatja a családokat. Ennek a konkrét, fizikai segítségen túl szimbolikus jelentősége is van: az idősek iránti tiszteletet, a családok által teremtett értékek elismerését, a gyermekvállalás megbecsülést fejezik ki ezek a támogatások, kedvező klímát teremtve a családalapításhoz és gyermekvállaláshoz, ami növelheti a település megtartó-képességét, hosszabb távon elősegítheti a demográfiai helyzet javulását és nem mellékesen a szociális ellátórendszerre nehezedő nyomás csökkenését.

Az önkormányzat támogatja a Dabásra költöző fiatalok első lakáshoz jutását 250 ezer forinttal, ha a központi városrészbe költöznek, 300 ezer forinttal, ha a többi, kevésbé népszerű városrészbe. 2019 óta 48 fiatal család részesült ebben a támogatásban.

Két fecskéházat tart fenn a fiatal házások életkezdésének támogatására, és egy további építése is tervben van. A Dabason születő gyermekek után babakelengyére, babaápolási szerekre beváltható utalványt kapnak a szülők első és második gyermekük után 10 ezer forint értékben, harmadik gyermekük után 20 ezer forint értékben.

A dabasi kisbabák számára 5 hónapos korig vándorbölcső igényelhető. A 2021-ben vásárolt 5 bölcsőben már 17 baba cseperedett.

A kisgyermekesek kerékpár-utánfutót kaphatnak egy éves időtartamra elsősorban a gyermekek óvodába, bölcsődébe szállítása céljából, valamint a kerékpáros közlekedés, az egészséges életmód népszerűsítése céljából. A kezdeményezés óta eltelt közel két évtized alatt hatvan család élt a lehetőséggel.

Az időskorúak az egészségük megőrzését segítő természetbeni juttatásban részesülnek: a 65 év felettiak évente egyszer nagyobb mennyiségű almát kapnak, a 90 év felettiakat születésnapjukon, és a kerek házassági évfordulójukat ünneplő időseket köszöntés és ajándék illeti.

Az alanyi jogon járó juttatásokra fordított összegekről ad tájékoztatást az alábbi táblázat.

14.Önkormányzati ellátások 3.	
időszak	Alanyi jogon járó juttatásokra felhasznált összeg (1000 Ft)
2017.	10926
2018.	10910
2019.	11781
2020.	13035
2021.	9241
2022.	11065
2023.	14246
2024.05.30-ig	4027

forrás: Önkormányzat

3.2.SZEMÉLYES GONDOSKODÁST NYÚJTÓ SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

3.2.1.Alapszolgáltatások

A szociális törvény terminológiája szerint a szociális szolgáltatások közül **alapszolgáltatásnak** minősülnek azok, melyek célja, hogy segítse az igénybe vevőt, hogy saját otthonában és lakókörnyezetében önálló életvitelt folytathasson.

3.2.1.1. Dabasi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ

Az alapszolgáltatások közül Dabason a legtöbbet a Dabasi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ nyújtja, amely az egész járás feladatait is ellátja. Az alapszolgáltatás elemeit részletesebben az I./2000. (I.7.) SzCsM rendelet tartalmazza.

A Szolgálatnak van egy másik tevékenységi köre is, melyet a gyermekvédelmi törvény és rendelet határoz meg: a gyermekjóléttel, gyermekvédelemmel, a családok segítségével kapcsolatos feladatok köre.

Az **alapszolgáltatás** részeként napi egyszeri meleg ételről gondoskodnak azon szociálisan rászorulóknak számára, akik ezt önmaguk és eltartottjaik számára tartósan vagy átmeneti jelleggel nem tudják biztosítani. Ez a **szociális étkeztetés** az önkormányzat kötelező feladata, az ételről a Dabasi Önkormányzati Konyha gondoskodik, amit szükség esetén házhoz szállítanak. A szolgáltatást 2023. december 31-én 65-en vették igénybe, vegyes neműek és életkorúak, mindenki számára házhoz szállították az ételt. A többség térítési díjat fizetett; szociális rászorultság miatt 13-an csökkentett térítési díj ellenében, 12-en ingyen étkeztek.

Házi segítségnyújtás keretében az önálló életvitel fenntartásában, az ehhez szükséges háztartási feladatok elvégzésében segítik a rászorulókat saját otthonaikban; valamint alapvető gondozási, ápolási tevékenységeket végeznek. Szolgáltatásaikat a finanszírozás két fő tevékenységi körre osztja, egyik az alacsonyabb szükségleteket kielégítő szociális segítség, másik az intenzív szükséglet kielégítésére szolgáló személyi gondozás. Szociális segítség keretében háztartási tevékenységekben, ügyintézésben, családtagjaikkal való kapcsolattartásban segítik az igénylőket; személyi gondozás keretében az önellátásra kevésbé vagy egyáltalán nem képeseket segítik testi szükségleteik kielégítésében. Dabason 2023. december 31-én 38 fő vette igénybe a szolgáltatást, elsősorban nők, életkoruk változó. Mindannyian a személyi gondozást is igénybe vették, közülük 3 fő magatehetetlen, ágyban fekvő volt. Ketten csökkentett térítési díj ellenében, hárman ingyen vették igénybe a szolgáltatást.

A **jelzőrendszeres házi segítségnyújtás** szolgáltatás egyedül élő, idős, beteg, fogyatékos embereknek nyújt támogatást azzal, hogy krízishelyzet esetén egy jelzőberendezést működésbe hozva riasztást küldhetnek a diszpécserközpontnak, ahonnan ügyeletes gondozót küldenek a krízis elhárítására, vagy további intézkedések megtételére. Dabason 2023.január 31-én 16 fő

vette igénybe a szolgáltatást, zömük idős nő. Év elején még duplája volt a létszám, de év közben megjelent az állam által ingyenesen biztosított gondos óra szolgáltatás, és ez jelentősen csökkentette a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás iránti igényt.

A Családsegítő Szolgálat idősellátási szolgáltatásait az alábbi táblázat foglalja össze, visszatekintést nyújtva az elmúlt néhány évre is.

15. Dabasi Család- és Gyermejkölési Szolgálat és Központ Szociális Alapszolgáltatások, Dabas			
Időszak	Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)
2018. év	52	37	40
2019. év	63	42	42
2020. év	62	32	37
2021. év	60	39	34
2022. év	67	42	32
2023.év	64	38	16

forrás: KSH, Családsegítő

A házi segítségnyújtás volumene nem változott jelentősen, a szociális étkeztetésben részt vevők száma egynegyedével nőtt az elmúlt 6 évben.

A házi segítségnyújtás terén a Szolgálat finanszírozási és munkaerő- problémákkal küzd. A szociális szolgáltatások központi költségvetési támogatásának összege hosszú évek óta változatlan. A szociális ágazati pótlék fedezetére állami támogatás vehető igénybe, de az évenkénti bérminimum-emelés fedezete a fenntartót terheli, így az önkormányzat hozzájárulása évről évre nő. Ez is olyan terület, amelyre súlyos nyomást helyez a társadalom idősödése, ami a jövőben csak növekedni fog: a gondozók túlterheltek és a szociális ágazat bérei a legalacsonyabbak a nemzetgazdaságban. Fejlesztések csak önkormányzati erőből, vagy pályázati forrásból valósulhatnak meg. A szociális étkeztetés esetében is a forráshiány és a túl szigorú szabályozások okoznak nehézséget: kevés pénzből, rövid idő alatt kell ebédet juttatni a

rászorulóknak. A városvezetés a saját eszközeivel támogatja a Családsegítő munkáját, például 2023-ban cafeteria juttatással segítette az alkalmazottakat.

Pozitívum a kellemes munkahelyi környezet, valamint a jó együttműködés az önkormányzattal és az idősellátásban érdekelt többi szereplővel, orvosokkal, egészségügyi dolgozókkal, idősotthonokkal.

A hely szűkössége miatt szükségessé vált a Családsegítő épületének bővítése, ami az önkormányzat terveiben szerepel a következő 3 évben.

A Családsegítő Szolgálat másik, elkülönülő szervezeti egysége a **család- és gyermekjólét**tel kapcsolatos feladatokat látja el.

Ezek közé tartozik a szintén a szociális törvény által az alapszolgáltatások közé sorolt **családsegítés**. A családsegítés célja a családokban szociális, mentálhigiénés problémák miatt, vagy más okokból bekövetkező krízishelyzetek megelőzése, megszüntetése, az életvezetési képesség megőrzése. Családsegítés keretében 2023-ban 44 családdal kötöttek együttműködési megállapodást, melynek keretein belül 77 gyermekkel és szüleikkel, 55 fővel dolgoztak együtt. 42 család esetében, 93 gyermeket érintően egyszeri esetkezelést végeztek. Az alapellátásba kerülő családoknál többségében gyermeknevelési problémákat tapasztaltak.

Szakmai munkájuk során szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadást nyújtottak az ügyeleti időben, illetve a családgondozások során; segítettek az anyagi nehézségekkel küzdőknek szociális ellátásokhoz, illetve szolgáltatásokhoz jutni; tájékoztatták ügyfeleiket a civil szervezetek esetleges támogatási lehetőségeiről; szükség esetén családterapeuta, pszichológus, szakorvos segítségének igénybevételét kezdeményezték; jogi tanácsadást nyújtottak, nyári napközis tábort szerveztek; álláskeresésben segítettek; fejlesztőpedagógussal segítették a hátrányos helyzetű gyermekek tanulását.

A családok segítése érdekében veszélyeztetettséget és krízishelyzetet észlelő jelzőrendszert működtetnek, melyben nagyon jó az együttműködés.

A gyermekvédelmi törvény rendelkezésére a Családsegítő a családsegítéssel egységben **gyermekjóléti szolgáltatást** nyújt. A gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális, személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka eszközeivel szolgálja a gyermek testi, lelki egészségének megőrzését, veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, úgy, hogy a gyermek családban nevelkedését, a családból kiemelt gyermek visszahelyezését elősegítse. Mindezt a gyermeki jogokról való tájékoztatással;

a támogatásokhoz való hozzájutás segítségével; családtervezési, nevelési, pszichológiai, egészségügyi, mentálhigiénés tanácsadással; szabadidős programok szervezésével; hivatalos ügyek intézésének segítségével végzi a Szolgálat. A veszélyeztetettség feltárására jelzőrendszert működtet; veszélyeztetettség esetén az okokat feltárja, javaslatot tesz a megoldásra.

Gyermekjóléti Központ szakmai egysége ezenkívül ellátja a gyermekvédelmi hatósági intézkedésekhez kapcsolódó esetmenedzseri munkát; jogi tanácsadást, családterápiát és mediációt biztosít; készenléti szolgálatot, kapcsolatügyeletet tart, utcai szociális munkát végez; iskolai és óvodai szociális segítő hálózatot tart fenn. A statisztika szerint a veszélyeztetett gyermekek száma a városban enyhén, de folyamatosan növekszik, ami a szolgáltatás fontosságára hívja fel a figyelmet.

A családsegítő minden működési területén szakemberhiánnyal küzd: logopédus, gyermek- és felnőtt pszichiáter, gyógypedagógus hiányzik a rendszerből.

16. Dabasi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ Gyermekvédelem, Dabas		
Időszak	Veszélyeztetett kiskorúak száma 2017-től (fő)	Védelembe vett gyermekek száma 2016-tól (fő)
2017. év	8	18
2018. év	12	20
2019. év	16	23
2020. év	26	35
2021. év	23	35
2022. év	22	37
2023.év	24	36

forrás: KSH, Családsegítő

3.2.1.2. Reménysugár Fogyatékosok Napközi Otthona

Dabas, mint 10 ezer fő feletti lakossal rendelkező város, **nappali ellátást** köteles biztosítani a tanköteles kort már meghaladó életkorú, **fogyatékkal élő személyek** számára.

A településen nappali ellátást nyújtó intézmény a Reménysugár Fogyatékosok Napközi Otthona, amelynek van egy Inárcson működő telephelye is. Fenntartója az Ország Közepe Többcélú Kistérségi Társulás.

Az otthon 2001 óta működik, jelenleg 18 főt gondoznak Dabasról, és a Társulás területéről; van közöttük enyhe, közepsúlyos és súlyos értelmi fogyatékos; látás- és hallássérült személy. Ellátásuk három csoportban történik, egy segítő és két gondozó segítségével.

Céljuk egyrészt, hogy a fogyatékos felnőttek életét színesebbé, teljesebbé tegyék, számukra társaságot, értelmes tevékenységet, megfelelő napi életritmust, fejlesztést biztosítsanak; másrészt az őket gondozó családokat a teher alól legalább a nap egy részére mentesítsék, hogy kereső tevékenységet folytathassanak, ügyeket intézhessenek, vagy feltöltődhessenek. Céljuk, hogy a gondozottak ne kerüljenek ki a családjukból, ne szakadjanak el szeretet-kapcsolataik; így a drágábban fenntartható bentlakásos otthonokra nehezedő teher is csökken.

Az otthon tevékenysége két részre bontható. Egyrészt, az önálló munkavégzésre képes gondozottak **fejlesztő foglalkoztatásban** vesznek részt, vagyis kereső tevékenységet folytathatnak. Ennek keretében örkényi és újhartyáni magánvállalkozásokkal együttműködve selyemvirágot készítenek, ami a saját életminőségükre és a gazdaságra is pozitív hatással van. Akik állapotukból fakadóan nem képesek vagy nem kívánnak a fejlesztő foglalkoztatásban részt venni, azok gondozása, fejlesztése a **nappali ellátás** keretén belül zajlik. Szolgáltatásuk része még, hogy délben meleg ebédet biztosítanak a gondozottaknak. Az ellátásokért térítési díjat kell fizetni, ami nem haladhatja meg az ellátott havi jövedelme 15%-ának harmincad részét nappali ellátás esetén, 30%-ának harmincadát nappali ellátás és étkezés esetén. Ez különösen fontos, hiszen a fogyatékos személyt ellátó családok általában többszörös hátrányokat szenvednek: gyakori, hogy az egyik szülő magára marad a teherrel; a gondozást végző személy munkaerőpiaci helyzete kedvezőtlen, így anyagi helyzetük is legtöbbször igen szerény.

Az intézmény működésében problémát okoz a személyszállítás megszűnése. Korábban kisbusz szállította dabasi és környékbeli otthonaikból az ellátottakat, ám ez a szolgáltatás 2021-ben a gazdasági nehézségek miatt megszűnt. Voltak gondozottak, akik emiatt elmaradtak, hiszen sokan vannak a jellemzően amúgy is hátrányos helyzetű családok közül, akik sem anyagilag, sem időben nem engedhetik meg maguknak a fogyatékos hozzátartozó szállítását. A Kistérségi Társulás ezt a problémát személyautó munkába állításával kívánja orvosolni.

A szállítás hiányán kívül a covid járvány is hozzájárult ahhoz, hogy 2020 óta csökkenésnek indult a gondozottak száma; az államilag engedélyezett helyeket nem töltik ki, ahogy ez a lenti táblázatból is látható. Azokat, akik a bezártság éve alatt elszoktak az otthon látogatásától, nehéz visszacsalogatni. Ebben segítséget jelentene, hogyha nagyobb volna az intézmény nyilvánossága; a város fórumain, médiájában megjelenne a Reménysugár. Sokan a városon

belül sem tudnak róla, hogy létezik ilyen intézmény, és sokszor az érintettekhez sem jut el, hogy van lehetőség fogyatékos hozzátartozójuk nappali elhelyezésére. Fontos lenne, hogy a terhet viselő családok tudják, hol kaphatnak segítséget, és a társadalmi szolidaritás növelése szempontjából is fontos lenne, hogy a köztünk élő fogyatékosok láthatóvá váljanak.

Szükség lenne gyógypedagógusra és konduktorra legalább heti néhány alkalommal.

Az épület, amiben a napközi működik, a javítások ellenére is rossz állapotban van: vizesedik, penészedik a fal, potyognak a csempék. Erre megoldást fog jelenteni a városközpontba tervezett új egészségház, amelyre az önkormányzat pályázatot nyújtott be.

17. Reménysugár Fogyatékosok Napközi Otthona		
Időszak	Fogyatékosok nappali ellátásában engedélyezett férőhelyek száma (db)	Fogyatékosok nappali ellátásában részesülők száma (fő)
2017. év	42	30
2018. év	42	28
2019. év	42	31
2020. év	42	28
2021. év	42	26
2022. év	42	21
2023.év	42	18

forrás: KSH, Reménysugár

3.2.2. Szakosított ellátások

A szociális törvény rendelkezése szerint abban az esetben, ha életkoruk, egészségi állapotuk, vagy szociális helyzetük miatt a rászorulókat ellátása az alapszolgáltatás keretein belül, vagyis saját otthonaikban már nem lehetséges, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelően szakosított ellátási formában kell gondozni; ez lényegében a bentlakásos intézeteket jelenti. Dabasnak nem törvényi kötelezettsége bentlakásos intézetet fenntartani, ezzel együtt két ilyen intézmény is működik a városban, mindkettő idősgondozásra specializálódott, és mindkettő fontos tényező a város életében. Az idősök problémáiról már sok

szó esett a koncepcióban, az ezekre kínált megoldások csúcán jelenleg az idősotthonok találhatóak. A társadalom idősödésének folytatódása ezek működésével kapcsolatban is sok kérdést fog felvetni.

3.2.2.1.Átrium Idősek Otthona

A város központi részén található, kellemes környezetben, korszerű épületben. Az önkormányzat tulajdonában és a lórévi Szerb Ortodox Egyházközösség fenntartásában lévő otthon 2004 óta nyújt teljes körű ellátást a 80 év feletti, önmaguk ellátásában segítségre szoruló vagy magányos időseknek, és azoknak a 80 év alatti időseknek, akik gondozási szükséglete a napi 4 órát meghaladja. Összesen 103 hely van az intézményben, ebből 98 az államilag támogatott hely. A lakók körülbelül egyharmada demens, őket egy külön, zárt részlegben gondozzák. A lakók 80%-a nő. Az intézet finanszírozása az önkormányzattól független: az állami támogatásból és a bentlakók térítési díjából oldják meg. Az otthon folyamatosan telített, bekerülni várólistáról lehet elhalálozás esetén. Lakókat az ország területéről bárhonnan fogadnak, de a dabasi és környékbeli lakosok előnyt élveznek. Az ellátó személyzetet úgy tudják biztosítani, hogy ehhez a vezetőség leleménye is szükséges: személyes kapcsolatokon keresztül külföldi – mongol, nepáli, nigériai - munkavállalókat, illetve távolabbi megyékből ingázókat vonnak be a gondozásba. Ebben nagy segítségükre van az intézmény rendelkezésére álló nővérszálló. Több évtizedes perspektívában érzékelik, hogy a lakók egyre rosszabb állapotban kerülnek be az otthonba. Korábban jellemző volt, hogy jó állapotban lévő, önellátásra képes idős emberek a magány elkerülése érdekében költöztek be az otthonba, ma már jellemzően rossz állapotú, intenzív gondozást igénylő idősek elhelyezését kérik az azt ellátni nem tudó hozzátartozók, vagy maguk a család nélküli idős emberek. Emiatt a fluktuáció is nagyobb, és igény lenne szakápolást is nyújtani tudó, hospice részlegre, amire a szakképzett munkaerő hiánya miatt jelenleg nincs remény.

3.2.2.2.Zárdakert Idősek Otthona

A hatalmas területen lévő, több pavilonból álló hajdani karmelita rendház és óvoda a gyóni városrészben található, kellemes környezetben. Fenntartója a Katolikus Szeretetszolgálat; a finanszírozást az állami normatívából és a lakók térítési díjából oldják meg. 165 férőhelye

folyamatosan telített, 100 körüli a várakozók száma. Az ország egész területéről fogadnak jelentkezőket. Elvileg a dabasi lakosok előnyt élveznek a bekerüléskor, de olyan hosszú a várólista, hogy sajnos ennek egyre kevésbé van jelentősége. A várakozási idő 8 hónaptól akár másfél évig is terjedhet. Az otthon Alzheimer kórbán, és más szellemi leépüléssel járó betegségben szenvedő idősök speciális ellátására is felkészült. A lakók közül majdnem mindenki érintett a demenciában: 121 súlyos - és középsúlyos -, és 25 enyhe fokú demens van a gondozottak közt.

Nappali ellátást is nyújt az intézmény dabasi és hét szomszédos településen élő, önmaguk ellátására részben még képes idős és demens személyek számára, ehhez 10 hely áll rendelkezésre. Itt lenne még kapacitás, mindössze hárman igényelték ezt a gondozási formát idén, de ez a szolgáltatás nem igazán működik, mivel szállítást nem tudnak biztosítani, és a napi kétszeri szállítás aránytalanul megterheli a hozzátartozókat. Másrészt a településen az önkormányzat gazdag programokat biztosítanak a nyugdíjasoknak, ez is hozzájárulhat ahhoz, hogy a nappali ellátások iránt csekély a kereslet.

Az otthon legnagyobb problémája a munkaerőhiány, emiatt nagy a fluktuáció a dolgozók körében, és a szakképzett munkaerő aránya, amit korábban teljes mértékben biztosítani tudtak, már csak 80%. Jól jönne egy gyalogátkelőhely, amelyen a lakók átkelhetnek a Vasút utcán, és jelzőtáblára, hogy ott idősök közlekednek. Pozitívum, hogy az intézménynek nagyon jó a kapcsolata az önkormányzattal, gondozók és gondozottak is intenzíven bekapcsolódnak az általuk szervezett programokba, például a kimozdító programba. Jó a kapcsolat a város többi intézményével is, iskolákkal, óvodákkal, nyugdíjas klubokkal.

18. Időotthonok Dabason		
év	időskorúak otthonaiban működő férőhelyek (db)	időskorúak otthonaiban ellátottak (fő)
2017.	259	258
2018.	263	266
2019.	263	260
2020.	263	227
2021.	263	240
2022.	268	255
2023.	268	268

forrás: KSH, Átrium, Zárdakert

A fenti táblából is látszik, hogy minden évben maximális kihasználtsággal működik az idősellátás, egyedül a covid éveiben nem volt ez így, amikor a járvány miatt korlátozták az új beköltözéseket.

A közeljövő legnagyobb kihívása lesz nemcsak Magyarország, hanem Európa és az egész fejlett világ országai számára is, hogy növekvő létszámú idősei számára a megfelelő gondoskodást biztosítsa. Mivel a legtöbb anyagi és emberi erőforrás - ráfordítást a szakosított ellátások igénylik a szociális ellátórendszeren belül, a szociális ellátás szereplői egyre inkább rá lesznek kényszerítve, hogy új utakat keressenek az idősellátásban. Egyre nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon a prevenció, és a gondoskodás intézményen kívüli formái. Az idős emberek testi, lelki, mentális egészségének, életkedvének minél hosszabb ideig való megőrzése, önálló képességének, tevékeny éveinek meghosszabbítása, társas kapcsolatainak életben tartása önmaguknak, és az egész társadalomnak a hasznára van.

Dabas város számtalan programot működtet e cél érdekében, melyek részletesen az Idősügyi Koncepcióban szerepelnek.

3.3.GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁS – BÖLCSŐDÉK

19.Bölcsődék száma Dabason			
Időszak	Működő bölcsődék száma (db)	Működő mini bölcsődék száma (db)	Működő családi bölcsődék száma (db)
2017. év			6
2018. év			6
2019. év			6
2020. év			7
2021. év		1	7
2022. év	1	1	7
2023. év	1	1	8
2024. év	1	2	8

forrás: KSH települési adatbázis, Önkormányzat

A bölcsőde a kötelezően nyújtandó gyermekjóléti alapszolgáltatások része, létrehozását és működését a gyermekvédelmi törvény szabályozza. Közvetve gyakorol pozitív hatást a családok szociális helyzetére azáltal, hogy lehetővé teszi a szülők számára kisgyermek nevelése mellett is a munkavállalást, ezzel csökkentve a társadalmi depriváció esélyét, aminek az egyik

fő rizikófaktora a munkavégzés hiánya. Másrészt lehetőséget teremt arra, hogy rossz szocializációs mintákat szakítson meg ebben a legérzékenyebb életkorban, így képessé tegye a gyermeket arra, hogy felnövekedve kilépjen egy szociális problémákkal sújtott társadalmi státusból. A védőnő, gyermekorvos, vagy a családsegítő is kezdeményezheti a családnál a gyermek bölcsődei nevelését, ha úgy látja, hogy a közösségben jobban biztosítható a gyermek megfelelő korai szocializációja, mint az otthoni környezetben. Harmadrészt az étkezések biztosításával konkrét segítséget jelent azoknak a családoknak, amelyeknek nehézséget okoz kisgyermekük neveléséhez a kellő anyagi források előteremtése.

A bölcsődei ellátás jó állapotban van a városban. Az elmúlt években az önkormányzat folyamatosan reagált a népességgel és benne a gyermekek számával együtt növekvő igényekre, így a bölcsődei férőhelyek száma dinamikusan növekedett, és kialakult a jelenlegi szerteágazó hálózat, amelynek köszönhetően minden városrészben rendelkezésre áll bölcsődei szolgáltatás. A sokféle helyszín és ellátási forma közül minden család kiválaszthatja az igényeinek leginkább megfelelőt. Az intézményekben sajátos nevelési igényű gyermekeket is fogadnak, fejlesztésüket a Pedagógiai Szakszolgálat Dabasi Tagintézménye látja el.

20. Bölcsődei férőhelyek Dabason				
Időszak	Bölcsődében működő férőhelyek száma (db)	Mini bölcsődében működő bölcsődei férőhelyek száma(db)	Családi bölcsődében működő bölcsődei férőhelyek száma (db)	Bölcsődei férőhelyek összesen (db)
2017. év			42	42
2018. év			42	42
2019. év			42	42
2020. év			49	49
2021. év		14	49	63
2022. év	56	14	50	120
2023. év	56	14	56	126
2024. év	56	30	56	142

forrás: KSH települési adatbázis, Önkormányzat

Az önkormányzat saját fenntartásában és saját épületeiben működik 2017. óta a **4 Szirom Családi Bölcsőde Hálózat**, amely két telephelyen, négy családi bölcsődében 28 kisgyermeket gondoz. Egyik telephely a XIX. században épült, szépen felújított Halász-Szalay kúria, így egyszerre sikerült egy műemléket megőrizni az utókornak, és korszerű, új funkcióval ellátni. A

város központi részén, mégis csendes, nyugodt környezetben található, akárcsak a gyóni városrészben lévő másik telephely. A családi bölcsőde típus lehetővé teszi, hogy kisebb létszámban, a gyermekek igényeire jobban odafigyelve történjen a gondozás. A bölcsőde-hálózatban időszakos gyermekfelügyelet igénybevételére is lehetőség van, ezzel tovább bővül az elérhető szolgáltatások köre. Jelentősen megnövekedett a bölcsődei férőhelyek száma 2021.-ben, amikor a kisgyermeket nevelők munkaerőpiaci aktivitásának növelése céljából elnyert pályázat eredményeként megnyitotta kapuit a **Manódombi Bölcsőde**, amely 4 csoportban 56 gyermek napközbeni gondozását vállalja. Az új, korszerű építészeti megoldású, életetős épület az Obo Aréna mellé tervezett új, modern városközpont első intézménye.

Az önkormányzat bölcsődéin kívül a katolikus és az evangélikus egyház is tart fenn bölcsődéket Dabason, amelyek szintén folyamatosan bővülnek. A Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában működő **Kisharang és Hajnalcsillag Evangélikus Családi Bölcsődé**ben 14 kisgyermeket gondoznak. A bölcsőde új otthont kapott 2022.-ben, amikor az önkormányzat támogatásával korhű módon felújított régi gyóni evangélikus iskola épületébe költözött, és lehetővé vált még egy bölcsődei csoport indítása. A katolikus egyház fenntartásában lévő hálózat is folyamatosan bővül: a Váci Egyházmegye két, 2017. óta működő családi bölcsődéje, a 7-7 férőhelyes **Mózes** és **Angyalvár** mellé 2021.-ben elindították a kétszoros **Gólyafészek Minibölcsődét** új épületben, a Sári városrészben, valamint 2024.-ben a **Pöttömkastély Minibölcsődét** ugyancsak két csoporttal, a központban szépen felújított, műemlék Halász Jenő kúria épületében. 2024.-ben kezdődik egy új, egycsoportos minibölcsőde építése Dabasi szőlők városrészben.

A bölcsődék többsége új, vagy felújított épületben, új berendezési tárgyakkal, de mindegyik megfelelő tárgyi feltételekkel működik, a személyi feltételek is mindenhol kielégítőek. Az intézmények kihasználtsága maximális, az elmúlt pár évben keletkezett új férőhelyeket mind sikerült feltölteni, sőt, évről évre egyre jelentősebb túljelentkezés és várólista van, egyelőre inkább a környékbeli településekről érkezőknek, de várhatóan előbb-utóbb az egyre növekvő létszámú helyi gyermekeknek is. Ez előrevetíti, hogy a közelmúltbeli fejlesztéseken túl még további bővítésre lehet szükség a bölcsőde-hálózatban.

21.Bölcsődébe beíratott gyermekek száma				
Időszak	Bölcsődébe beíratott gyermekek száma (fő)	Mini bölcsődébe beíratott gyermekek száma (fő)	Családi bölcsődébe beíratott gyermekek száma (fő)	Bölcsődébe beíratott gyermekek összesen (fő)
2017. év			37	37
2018. év			42	42
2019. év			42	42
2020. év			47	47
2021. év		14	49	63
2022. év	45	14	49	108
2023. év	52	14	56	122
2024. év	52	30	56	138

forrás: KSH települési adatbázis, Önkormányzat

4. ÜTEMTERV A SZOLGÁLTATÁSOK BIZTOSÍTÁSÁRÓL

Dabason a szociális alapszolgáltatások intézményi rendszere kiépült, és megfelelően működik: valamennyi alapszolgáltatás elérhető, és nem kötelezően nyújtott – szakosított – ellátás is igénybe vehető. A szociális ellátások széles köre áll rendelkezésre, ezek közül számos ugyancsak nem kötelezően nyújtandó. A városvezetés elkötelezett abban, hogy szociális ellátásait folyamatosan felülvizsgálja, és a támogatások rendszerét a változó igényeket figyelembe véve alakítsa, minél szélesebb körben elérhetővé tegye. A szolgáltatások fejlesztéséhez minden lehetséges pályázati forrást felhasznál. Továbbra is jó együttműködésre törekszik a civil szervezetekkel és a szociális ágazat szereplőivel. Tervezett fejlesztések:

1. Az Ország Középe Többcélú Kistérségi Társulás személyautó rendelkezésre bocsátását tervezi még ebben az évben a Reménysugár Fogyatékosok Napközi Otthonának a fogyatékosok szállítása céljából.
2. 2025-ben megnyitja kapuit egy újabb bölcsőde: egy egycsoportos minibölcsőde Dabasi szőlő városrészben.
3. A TOP Plusz városfejlesztési program keretében új egészségház építését tervezi az önkormányzat a következő 3 évben az új városközpontban, ebben helyet kap a Reménysugár Fogyatékosok Napközi Otthona is. Ugyancsak a program keretében eszközök beszerzésére és iskolai érzékenyítő program megvalósítására is pályázott az önkormányzat.
4. A következő 3 éven belül bővítésre kerül a Családsegítő Szolgálat épülete.
5. A TOP Plusz program keretében pályázatot nyújtottak be mentor-tanár program működtetésére a szegregációval fenyegetett településrészek gyermekei számára.